

УДК 332.01

Аспір. О.І. Мацьків – ІРД НАН України

Наук. керівник: ст. наук. співроб. М.І. Мельник, д-р екон. наук

**ОГЛЯД ОСНОВНИХ ІДЕЙ КЛАСИКІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО
МЕТРОПОЛІЙНІ ПРОЦЕСИ**

Статтю присвячено аналізу класичних теорій регіональної економіки в контексті генезису наукових підходів, які передували безпосередньому дослідженню метрополійних процесів. Охарактеризовано основні положення теорій, описано їх переваги, недоліки та можливості застосування для розуміння метрополійних процесів. Виокремлено основні чинники просторового розвитку, що покладені в основу розглянутих теорій з позиції використання їх для розкриття потенціалу метрополійних процесів. Систематизовано теоретичні підходи за генезисом для розкриття положень метрополійної теорії.

Ключові слова: метрополія, теорія, концепція, регіональний розвиток, розміщення, місто, центр, полюс, ріст, нововведення, галузь.

Постановка проблеми. Провідні країни світу змінюють акценти економічної політики – пріоритетного значення набуває міський (локальний) рівень. З огляду на це, актуалізувались дослідження метрополій.

Метрополії можна вважати ключовими локомотивами економічного зростання регіонів. До метрополій мігрує населення і капітал; вони – своєрідні матриці урбанізації. Внаслідок територіальної економічної концентрації та економії від масштабу метрополії характеризуються значним просторовим впливом, стали центрами розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових напрацювань класиків регіональної економіки висвітлений у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як Бавико О.Є., Валінурової Л.С., Гаджиева Ю.А., Гусейнова А.Г., Добренькова В.І., Жихор О.Б., Лех Т.А. та ін. Проте, на

сьогоднішній день у регіональній економіці недостатньо вивченим залишається ідейний спадок класичних теорій регіональної економіки крізь призму дослідження метрополійних процесів.

Метою статті є огляд основних ідей класиків регіональної економіки крізь призму сучасних уявлень про метрополійні процеси.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на основні постулати класиків регіональних досліджень, науковцями напрацьовано різні варіанти поділу теорій та напрямки. Проте класифікація деяких теорій є умовною, не охоплює єдиною логікою всього спектру явищ і процесів.

Відповідно до такого дискурсу, систематизовано напрямки і модифіковано класифікацію найпоширеніших теорій регіональної економіки (табл. 1). Через призму запропонованої класифікації зроблено огляд тих засадничих положень класичних теорій регіонального розвитку, в яких безпосередньо не розглядалися метрополії й метрополійні процеси, але які містять комплекс ідей, що поглиблюють розуміння генезису цих процесів.

Таблиця 1

Генезис теоретичних підходів дослідження регіональної економіки з погляду концептуалізації метрополійної теорії

Назва теорій	Автор, рік	Внесок
Теорії розміщення	Й. Тюнен (1826 р.)	підняв питання просторового розміщення територіальних соціально-економічних систем
	В. Лаунхардт (1882 р.)	дослідив оптимальне розміщення окремого промислового підприємства
	А. Вебер (1909 р.)	сформулював першу цілісну класичну теорію розміщення промислового виробництва
	В. Кристаллер (1933 р.)	доповнив класичну теорію розміщення положенням про функції та позиціонування системи населених пунктів
	Т. Паландер (1935 р.)	здійснив перехід від розгляду ізольованого промислового підприємства до аналізу взаємопов'язаних підприємств
	А. Льош (1940 р.)	побудував загальну теорію розміщення фірми
	У. Айзард (1956 р.)	спробував зв'язати єдиною теорією і методами локаційні та регіональні проблеми економіки
Теорії розвитку	Т. Хагерстранда (1953 р.)	визначив механізми поширення економічного зростання на периферійні території
	Ф. Перру (1961 р.)	описав процес ланцюгової передачі економічного зростання, зумовленого домінуванням господарюючих суб'єктів

	Ж. Будвіль (1966 р.)	сполучив галузі-мотори економічного зростання із просторовим аспектом їх вираження – містом-центром – і розглянув їх як взаємопов'язані і взаємозалежні
	Д. Фрідманн (1966 р.)	описав стадії формування центрів зростання
	Х.Річардсон (1973 р.)	показав, що основним фактором зростання є концентрація виробничої діяльності в тих містах, які є великими промисловими центрами
Теорії просторової організації міст	Е. Берджес 1923 р.	зонував міське середовище і визначив чинники, що впливають на його розвиток
	Х. Хойт 1939 р.	запропонував досконалішу, клиноподібну модель зонування міського простору
	К. Гаррісон та Е. Ульман 1945 р.	визначили існування багатьох ділових центрів у міському середовищі та відмежованих кластерів економічної активності
	Г. Лаппо 1983 р.	розвинув ідею каркасної організації системи розселення

Джерело: складено автором за [1, с.125; 2; 3; 4].

Засадничі положення класичних теорій регіонального розвитку опосередковано розкривають і поглиблюють розуміння генезису метрополійних процесів.

У дослідженні метрополійних процесів одним із ключових є питання, яке стосується фактору розміщення: які фактори та механізми сприяли становленню та домінуванню метрополій над іншими просторовими утвореннями?

Грунтовно цього питання торкалися такі класики наукової думки з регіональної економіки, як Й.Г. фон Тюнен, В.Лаунхард, А.Вебер, В.Кристаллер, Т.Паландер, А.Льош, У.Айзард. Їхні напрацювання навіть об'єднано в напрямок під назвою «Теорії розміщення».

У «Теорії сільськогосподарського штандорту» Й.Тюнена розглянуто місто-центр як домінуюче структурне утворення в просторовому вимірі на певній території, яке виготовляє промислові товари і постачає на прилеглу територію (аграрний придаток центру); є єдиним ринком збуту с/г продукції, виготовленої периферією.

Ця теорія дає розуміння перебігу метрополійних процесів, взаємозв'язків між метрополією та її метрополійним ареалом, базових принципів та закономірностей розвитку й організації економічного простору. Зокрема, домінування міста-центру на певній території, яка є його метрополійним

ареалом виявляється в переважанні видів економічної діяльності з вищим рівнем доданої вартості в структурі економічної системи метрополії в порівнянні із периферією (в часи Й. Тюнена це був вторинний сектор, на даний час четвертинний і п'ятеринний сектори). Усталені економічні зв'язки між центром і прилеглою територією знаходять вияв в обміні товарами, послугами робочою силою і т.д. (в теорії Й. Тюнена – це рух с/г продукції та промислових товарів).

Й.Тюнен встановив, що чим вища продуктивність с/г виробництва, тим ближче до міста-центру воно мало б розміщуватись. Принцип ефективності просторово-виробничої та розподільчої самоорганізації знайшов у подальшому своє продовження в розгортанні метрополійних процесів. Відбувається концентрація у містах-метрополіях головних офісів корпорацій, банків, страхових компаній, сервісних організацій з надання високоінтелектуальних послуг тощо.

Можна зробити висновок, що хоч і відбулась заміна потоків примітивно-промислових та с/г товарів на фінансові та інформаційні, проте принцип залишається тим же, який свого часу визначив Й.Тюнен: ключовим аспектом розвитку простору є ефективність самоорганізації економічної системи.

Головний внесок В.Лаунхарда – полягає в тому, що він першим звернув увагу на проблему оптимального розміщення промислового підприємства і описав метод знаходження оптимального пункту його розміщення з урахуванням розміщення джерел сировини і ринків збуту продукції, названий *«локаційним трикутником»* [5, с.13]. Оптимальне розміщення, за його розрахунками, залежить від величини транспортних витрат, які визначались з огляду на вагу кожного із факторів, задіяних у виробничому циклі (руди, вугілля, металу) та відстані, на яку необхідно транспортувати.

Наступний крок концептуального значення для розвитку теорії регіональної економіки був зроблений німецьким економістом А. Вебером у роботі *«Теорія розміщення промисловості»*. Він здійснив детальну класифікацію факторів розміщення за їхнім впливом, ступенем спільності і

виявом. Шляхом відсіювання елементів виробничих витрат, які не залежать від місця розташування, він залишив три складові, що впливають на розміщення промисловості – транспортну, робочу і агломераційну складова. Підприємства розміщуються в центрах скупчення інших промислових підприємств, що призводить до скорочення витрат на створення деякої виробничої інфраструктури (транспортних шляхів, енергетичного господарства, комунальних об'єктів, тощо) [5, с. 14].

До внеску А. Вебера з погляду сучасного бачення метрополійних процесів можна віднести: вироблення першої багатофакторної кількісної теорії розміщення промислового підприємства, що спиралась на методи кількісного аналізу; розширення переліку досліджених факторів розміщення; перенесення уваги від мінімізації транспортних витрат до мінімізації загальних виробничих витрат; і, найголовніше, – визначення місця для агломерації виробництва, в межах якого буде діяти агломераційний ефект з огляду на транспортні витрати різних виробництв.

Визначення факторів, які сприяють оптимальному розміщенню промислових підприємств, дозволяє зрозуміти, де і чому розміщувалися агломерації – в місцях притягання і концентрації промислового, робочого, інноваційного та інших потенціалів.

Т. Паландер в *синтезованій теорії розміщення* здійснив розробку економічних методів для аналізу впливу факторів розміщення на ринки. Об'єктом уваги були не тільки впливи виробничих факторів, але й ринкових [5, с.18]. Він здійснив перехід від розгляду окремого й ізольованого промислового підприємства до аналізу взаємопов'язаних підприємств. Аналізуючи ринкову конкуренцію підприємств, Т. Паландер прийшов до розуміння того, що ключовим фактором розміщення є не стільки мінімізація витрат, скільки максимізація доходів та прибутків.

Предметом вивчення *Теорії розміщення населених пунктів* (центрального міст) В. Кристаллера було саме місто та його місце в системі розселення. Він описав суть поняття центральності. Вона полягає в тому, що центральні місця

мають свої зони збуту і обслуговування. Різна функціональна спрямованість зумовлює формування ієрархічної структури з концентрацією послуг вищого рівня у поселеннях із вищим ієрархічним статусом та подальшим їх поширенням у зони збуту і обслуговування [6, с.285].

Деякі його підходи – щодо оцінки наявності та стану реалізації певних функцій-індикаторів – досі зберігають актуальність для дослідження метрополійних процесів. Ці функції відносяться до сфери послуг і включають: організаційно-управлінську, економічну, інноваційно-креативну, інформаційно-маркетингову, культурну, транспортно-логістичну, соціально-демографічну. Його теорію можна вважати однією з перших, яка безпосередньо досліджувала метрополії, позаяк визначені ним фокусні центральні місця, фактично, є метрополіями в їх сучасному розумінні.

А. Льош у своїй праці *«Просторова організація господарства»* поглибив Теорію центральних місць В. Кристаллера, розширивши склад факторів та умов, розглянутих при розміщенні підприємств (податки, ринкові ефекти тощо). Доповнюючи Т. Паландера, він стверджував, що у конкурентній боротьбі фірма не тільки прагне до максимізації прибутків, але і до недопущення інших фірм на свій ринок. Основою утворення метрополійних ареалів з позиції А. Льоша можна розглядати зони збуту товарів і послуг, які пропонують незалежні виробники. Його модель – це модель територіальної самоорганізації суспільства та його економічного життя.

У. Айзард у своїй книзі *«Розміщення виробництва і економіка ефективного використання простору»* зауважив, що напрацювання попередніх науковців базуються на позиціях «часткової рівноваги» із лінійними функціями транспортних витрат та кривих попиту [5, с. 43]. Таким чином одні виробничі витрати можуть замінити інші і оптимальне місцезнаходження буде залежати від об'ємів виробництва. Він розширив число факторів і поділив їх на три групи [5, с. 44]:

1. Транспортні, які залежать від відстані;
2. Витрати на оплату праці та інші витрати, які не залежать від відстані;

3. Економія на агломерації, яка не залежить від розміщення підприємства. Із цих груп факторів на розміщення підприємства безпосередньо впливає лише перша, а постійне зниження транспортних витрат у загальних витратах зумовили деактуалізацію класичних теорій розміщення.

На відміну від традиційних досліджень із розміщення У. Айзард на передній план висунув аналіз територіальних структур та їх окремих елементів і зв'язків між цими елементами.

Наукові ідеї, описані в «Теоріях розміщення», зосереджувалися на визначенні оптимального місця розташування (розміщення сільськогосподарського виробництва, промислового підприємства, галузі, міста тощо). З відповідного погляду розглядалися чинники розташування. Такий підхід розкривав лише одну, хоч і важливу сторону просторового розвитку – первинні фактори та механізми, які сприяли становленню та домінуванню метрополії над іншими просторовими урбаністичними утвореннями. Важливим компонентом, що вимагає тлумачення, є взаємодія та взаємовплив метрополії з її метрополійним простором.

Для розуміння взаємовпливу метрополії з метрополійним простором цінними є напрацювання Т.Хагерстранда, Ф.Перру, Ж.Будвіля, Д.Фрідмана, Х.Річардсона, що поклали початок напрямку «Теорії зростання».

Зокрема, в *Теорії дифузії нововведень* Т. Хагерстранда досліджено передумови просторового розвитку в контексті продукування та поширення інновацій в т.ч. – периферійних територій. З його теорії випливає, що переважна більшість інновацій з'являється у великих містах у зв'язку з наявністю там сприятливого середовища (висококваліфіковані кадри, високий рівень освіти і культури, висока інформаційна контактність середовища та фінансова база). Згодом відбувається поширення нововведень на периферійні території впродовж чотирьох стадій. На першій стадії виникає контраст між центром і периферійними територіями; на другій – у дію вступають потужні відцентрові сили, поступово скорочуються різкі регіональні контрасти; на

третій – активізація розвитку; на четвертій – відбувається загальне насичення [7].

Т. Хагерстанд також виокремив 4 типи галузей, які сприяють виникненню і поширенню нововведень. Динамічна – це галузь, що швидко перелаштовується, відповідаючи на коливання кон'юнктури; пропульсивна – вагомо впливає на пов'язані з нею галузі через попит та пропозицію; ключова – перебуває на вершині великої кількості постачальників, яких вона, фактично, контролює; лідируюча – нова галузь, яка вирізняється високим рівнем технологічності, здатна генерувати інновації і передавати їх вплив на периферію [5, с. 59].

Ідеї Т. Хагерстанда для дослідження метрополійних процесів важливими є в контексті: по-перше, виокремлення галузей генерування економічного зростання і дифузії інновацій; по-друге, визначення механізму впливу згаданих чотирьох типів галузей на суміжні галузі, постачальників та в просторовому аспекті, їх делімітації – що розкриває визначальну роль метрополій у питаннях просторового розвитку; по-третє, висвітлення напрямків поширення інновацій, які можна звести до наступних: від центрів найвищого ієрархічного порядку (міст-метрополій) до нижчого рівня – зон безпосереднього впливу метрополій (периферійних територій).

Теорія «полюсів розвитку» і «центрів росту» Ф. Перру описує ланцюговий характер виникнення та поширення регіонального зростання. Він, на його думку, зумовлений нерівністю економічних суб'єктів, і, як наслідок, існуванням домінуючих і підпорядкованих господарських одиниць. Домінуюча економічна одиниця, має змогу використовувати економічний примус, який можна розглядати як певне економічне благо. Навколо неї формується сприятливе середовище для розвитку; утворюється потужний "ефект залучення", завдяки якому відбувається концентрація нових підприємств та формується "ефект агломерації", що об'єднує взаємодоповнювальні види діяльності в єдине ціле [8].

Таким чином, процес поширення економічного зростання розпочинається в певних просторових центрах – місця концентрації найдинамічніших галузей-

моторів промисловості. Останні, об'єднуючи домінанті одиниці, мають потужний маніпулятивний ефект, здатні модифікувати економічну структуру метрополійного простору. Поряд з цим економічні суб'єкти, що входять до відповідного поляризованого простору, відчувають на собі як стимулюючі, так і дестимулюючі впливи.

«Полюс зростання» (метрополія) за Ф. Перру має включати: 1) галузь-мотор, що характеризується швидким зростанням і генерацією значної кількості нововведень; 2) інші галузі, що пов'язані з галуззю-мотором через систему відносин типу «витрати-випуск»; 3) агломераційний ефект [3]. Метрополія є місцем кінцевої переробки продукції, виготовленої в метрополійному просторі, є центром включення метрополійного простору до ринків вищих ієрархічних рівнів (з регіонального в державний або глобальний).

Ж. Будвіль у *Теорії «полюсів розвитку» і «центрів росту»* обґрунтовував ідею, що гомогенний простір у процесі розвитку поляризується. Якщо Хагерстанд та Перру концентрувалися на функціональній складовій економічного зростання – виокремленні та характеристики галузей, що його забезпечують, то Будвіль функціональну складову доповнив географічною і здійснив пряму прив'язку галузевих характеристик до їх просторової інтерпретації (міста).

Регіональний центр, що містить відповідні новаційні галузі, стає ключем регіонального розвитку і забезпечує еволюцію просторової структури. Він самостійно розвивається, підкорює, здійснює управління та забезпечує подальший розвиток економічної діяльності у всій зоні свого впливу. Така тенденція зумовлена агломерацією економічної активності. Іншими словами, автономний ріст властивий лише верхнім ієрархічним рівням центральних місць (метрополіям), тоді як ріст низових територіальних структур визначається механізмами дифузії нововведень від регіонального центру [7].

Істотним кроком, який зробив Ж. Будвіль, було те, що він у своїй теорії сполучив галузі-мотори економічного зростання із просторовим аспектом їх

вираження – містом-центром і розглядав їх як взаємопов'язані і взаємозалежні складові.

Д. Фрідман у теорії «центр-периферія» визначив, що економічне зростання концентрується в містах. Відповідно до цього твердження він виділив чотири стадії формування центрів зростання. Перша стадія характеризується існуванням локальних центрів, котрі мало впливають на навколишні території. На другій стадії серед локальних центрів починає виокремлюватись найпотужніший центр, який набуває рис полюсу зростання – його вплив поступово поширюється на периферію. На третій стадії починається розвиток кількох менших центрів, що зумовлює формування поліцентричної структури. На четвертій стадії відбувається тісне економічне сполучення урбаністичних центрів нижчого рангу і основного центру в структуру з потужною периферією [9, с. 164].

На перших етапах центр поширює свій вплив лише на близько розташовану периферію. Вона щільно з ним пов'язана і отримує від нього імпульси розвитку. На думку Д. Фрідмана, рушійною силою, що лежить в основі «центро-периферійних» відносин, є постійний перебіг трансформаційних процесів у центральному місті та генерування і дифузії нововведень у напрямку периферії.

Теорія міської агломерації Х. Річардсона ґрунтується на твердженні про те, що основним фактором економічного зростання є концентрація виробничої діяльності в містах, які є великими промисловими центрами. На його думку, саме регіональна агломераційна економія відіграє ключову роль. Це стимулює технічний прогрес і зростання продуктивності праці, впливає на процеси розміщення підприємств [10].

В теорії Х. Річардсона фактори економічного зростання розглядалися через призму взаємозв'язку з ефектом агломерації та перевагами локалізації. Загалом локалізація є результатом накладання необхідності в мінімізації виробничих витрат за низької мобільності природних ресурсів та потреби залучення мобільних ресурсів з периферійних територій [3].

У «Теоріях зростання» економічний простір описано як подобу «силового поля» із певними полюсами. Їх формування забезпечується наявністю галузі або сукупності галузей, які відповідають наступним критеріям: швидкий ріст, підвищена інноваційність, значна кількість підпорядкованих контрагентів. Кожний полюс має свій, властивий лише йому, простір, на який поширюється його вплив. Межі цього впливу обумовлені зонами впливу інших, подібних йому полюсів. До них спрямовуються виробничі фактори внаслідок найефективнішого їх використання.

Сформувалося розуміння, що відповідними полюсами або центрами регіонального розвитку є міста, що концентрують сукупність підприємств лідируючих галузей. Верхнім ієрархічним рівням центральних міст (метрополіям) властивий автономний ріст; від них залежить ріст низових територіальних структур, що визначається механізмами дифузії нововведень.

В епіцентрі «Теорії просторової організації міст і міст» стоїть дослідження структурних змін середовища. До класиків наукової думки цього напрямку можна віднести Е. Берджеса, Х. Хойта, К. Харрісона, Е. Ульмана, Г. Лаппо.

Е. Берджес був представником соціально-економічного напрямку дослідження міста. Він сконцентрувався на аналізі соціального розподілу міського середовища. *Кільцеву модель міста* Е. Берджеса можна вважати відповідником кільцевої моделі розміщення сільського господарства Й. Тюнена, застосованої в масштабах міста. Основним чинником впливу на розвиток міста на той час була промисловість. Її обслуговування потребує значних людських ресурсів – тим самим вона позначається на розселенні. В результаті проведеного аналізу міста Чикаго, Е. Берджес описав ідею формування концентричних зон, де кожне коло позначає певний спосіб використання землі.

Згідно його теорії центром міста є діловий район, в якому сконцентрована ділова активність. Центральний район оточений перехідною зоною, в якій сконцентрована промислова та інша комерційна активність. Далі – житлові

квартали для промислової зони. В кожній наступній зоні міста проживають люди із все вищим соціально-економічним статусом. Концентричні кола формуються внаслідок відмінності в сумі орендних платежів. Відмічається залежність між рівнем життя і відстанню від центрального ділового району.

Заслугою Е. Берджесса в контексті становлення метрополійних теорій є те, що він підняв питання морфології великого міста та сформулював загальні принципи його розвитку із врахуванням міських соціальних процесів.

Секторальна модель міста Х. Хойта з'явилась як модифікація концентричної. Він визначив, що основним чинником, який визначає функціональне зонування міста, є фактор структури транспортної системи. Згідно з секторною моделлю міста функціональні зони поширюються від центрального ділового району вздовж автомагістралей, залізничних доріг та інших транспортних артерій. Таким чином, на його думку, міста складаються з клиноподібних секторів, а не з концентричних кіл, як у моделі Е. Берджеса. Деякі сектори зайняті промисловими підприємствами і поруч розташованими житловими кварталами, заселеними переважно робітниками цих підприємств. Інші лінійні сектори представляли в основному житлові квартали середнього класу з відповідною концентрацією сфери послуг.

Багатоядерна модель міста Харрісона-Ульмана описала процес утворення центрів ділової активності за межами центрального ділового району. Нові центри можуть формуватися під впливом промислової, транспортної чи іншої концентрації ділової активності. Навколо нових центрів розвивається житлова забудова та пов'язана із нею обслуговувальна діяльність.

К. Харріс і Е. Ульман стверджували, що великі міста не зростали як одноядерні, а розвивали багато ядер, кожне з яких функціонувало як точка росту. Причиною цього, на їхню думку, є те, що деякі промислові види діяльності вимагають хорошої транспортної доступності (портів, залізничних станцій і т.д.), щоб знизити транспортні витрати. Інші види діяльності перебувають у зв'язку із взаємною вигодою (університети, книжкові магазини і кафе, і т.д.), утворюючи своєрідні кластери.

Г. Лаппо розвинув і аргументував концепцію *Каркасної організації системи розселення*. Він виокремив опорний каркас як мережу найзначніших поселень певної території і транспортних комунікацій, що їх визначають. Г. Лаппо виділив три чинники, які обумовлюють формування каркасної системи розселення: ефект агломерації; ефект магістралізації; композиційний ефект. Ефект агломерації сприяє формуванню широкого спектру економічних зв'язків, що пов'язують між собою виробників. Ефект магістралізації сприяє оптимізації транспортних витрат і, загалом, підвищує ефективність функціонування виробництва. Композиційний ефект проявляється в економічному зближенні центрів, і, як наслідок, скороченні обсягів транспортних перевезень.

Висновки. Розглянуто теорії класиків регіональних досліджень, які, доповнюючи один одного, описували ті чи інші аспекти просторового розміщення компонентів економічної системи. Кожний із них розробив і запропонував різні моделі, спрямовані на пояснення функціональної організації економічного простору міста. На даний час більшість моделей втратили свою значимість. Проте ідеї, погляди, думки згаданих авторів сформували базу для розуміння регіональних процесів, стали підґрунтям для появи метрополійних теорій.

Список літератури:

1. Гусейнов А.Г. Основные направления развития и подходы в теории региональной экономики в развитых западных странах: Научный журнал «Фундаментальные исследования». – Пенза, 2014. – Вип. 8 . – 272 с.
2. Божидарнік Н. Регіональна асиметрія в Європейському Союзі та механізми її регулювання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / Н.В. Божидарнік; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2006. — 19 с.
3. Гаджиев Ю.А. Неоклассические и кумулятивные теории регионального экономического роста и развития: Вестник Научно-исследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета. – Сыктывкар. – 2008. – Вип. 1. – 130 с.
4. Добренков В.И. Теория концентрических зон [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://society.polbu.ru/dobrenkov_hist sociology/ch78_all.html.

5. Валинурова Л.С. Теории пространственной и региональной экономики : учеб.-метод. пособие для подготовки магистров по направлению «Экономика / Л. С. Валинурова, О. Б. Казакова, Л. Г. Ахтариева. – Уфа : БАГСУ, 2012. – 98 с.
6. Жихор О.Б. Теоретичні основи формування інноваційної політики розвитку регіонів: Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.7. – 308 с.
7. Бавико О.Є. Теоретико-методологічні основи розвитку регіонального економічного простору. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1140>
8. Глух Н. А. Институционально-социологическая традиция во Франции. Ф. Перру. – Режим доступу: http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=./in/perroux/lectures/perroux_11.txt&name=perroux&img=lectures_small.gif
9. Пономаренко Г.Н. Сравнительная характеристика теорий регионального развития: Экономический вестник Ростовского государственного университета. – Ростов. – 2012. – Вип. 1. – 200 с.
10. Лех Т.А. Полюса экономического развития. – Режим доступу: [ttp://www.rusnauka.com/26_NTP_2014/Economics/14_176454.doc.htm](http://www.rusnauka.com/26_NTP_2014/Economics/14_176454.doc.htm).

Matskiv O.I., THE OVERVIEW OF THE MAIN IDEAS OF REGIONAL ECONOMY CLASSICS IN TERMS OF MODERN VIEWS OF METROPOLITAN PROCESSES

This article examines the classical theories of regional economy in the context of genesis of theoretical approaches that precedes through the direct examination of metropolitan processes. Moreover, the author characterises the main state of the theories, describes their virtues, disadvantages and applicability in the context of the research of the metropolitan processes. In addition, the article determines basic factors of spatial development, underlying theories from the standpoint of their application to the study of metropolitan processes. Furthermore, the author systematizes genesis of theoretical approaches of the research of the regional economy in terms of the conceptualization metropolitan theory.

Keywords: metropolis, theory, concept, regional development, location, city, center, pole, growth, innovation, industry.

Мацкив О.И., Обзор основных идей классиков региональной экономики сквозь призму современных представлений о метрополийных процессах

Статья посвящена анализу классических теорий региональной экономики в контексте генезиса научных подходов, которые предшествовали непосредственному исследованию метрополийных процессов. Охарактеризованы основные положения теорий, описаны их преимущества, недостатки и возможности применения для понимания метрополийных процессов. Выделены основные факторы пространственного развития, которые положены в основу рассмотренных теорий с позиции использования их для раскрытия потенциала метрополийных процессов.

Ключевые слова: метрополия, теория, концепция, региональное развитие, размещение, город, центр, полюс, рост, нововведения, отрасль.